

ГОЛОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

11/10-1533
22.05.2015

Уповноваженому Верховної
Ради України з прав людини
ЛУТКОВСЬКІЙ В.В.

Шановна Валеріє Володимирівно!

Надсилаємо адресований Вам депутатський запит групи народних депутатів (Луценко І.С. та інших, всього 5 депутатів), оголошений на засіданні Верховної Ради України 22 травня 2015 року, для розгляду і надання відповіді авторам запиту і Верховній Раді України у встановлений чинним законодавством 15-денний термін.

Додаток: на 3 арк. у 1 прим.

З повагою

В. ГРОЙСМАН

НАРОДНИЙ ДЕПУТАТ УКРАЇНИ

№ 037

"21" травня 2015 р.

Уповноваженому Верховної Ради України
з прав людини
Лутковській В.В.
м. Київ,
вул. Інститутська, 21/8
01008

ДЕПУТАТСЬКИЙ ЗАПИТ щодо порушення конституційних прав засуджених

Шановна Валеріє Володимирівно!

Конституційний Суд України рішенням від 29 грудня 1999 р. визнав такими, що не відповідають Конституції України (неконституційними) положення ст. 24 Загальної частини та положення санкцій статей Особливої частини Кримінального кодексу України 1960 р., які передбачали смертну кару як вид покарання.

У зв'язку з цим з 29 грудня 1999 р. максимальною мірою кримінального покарання за особливо тяжкі злочини стало 15 років позбавлення волі, оскільки покарання у вигляді смертної кари припинило свою дію. Це визначається ч. 2 ст. 152 Конституції України, в якій йдеться:

«Закони, інші правові акти або їх окремі положення, що визнані неконституційними, втрачають чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України рішення про їх неконституційність».

Така ситуація зберігалась до вступу в дію 3.04.2000 року закону №1483, яким вводилось покарання довічне позбавлення волі. До цієї дати, а саме у період з 29.12.1999 р. до 3.4.2000 р. такої міри покарання як смертна кара вже не існувало, а покарання у вигляді довічного позбавлення волі ще не існувало. В цей період суди могли призначати за тяжкі злочини покарання не більше 15 років позбавлення волі. Натомість деяким особам, які вчинили тяжкі злочини саме у цей період, було призначено покарання у вигляді довічного позбавлення волі.

Варто підкреслити, що застосування покарання «довічне позбавлення волі» до осіб, які вчинили злочини в період з 29.12.1999 р. до 3.4.2000 р. є порушенням ч. 1 ст. 7 Європейської Конвенції прав людини, яка проголошує:

«не може бути призначене суворіше покарання ніж те, що підлягало застосуванню на час вчинення кримінального правопорушення».

До того ж застосування такого покарання порушує ч. 2 ст. 4 КК України, яка визначає:

«Злочинність і караність, а також інші кримінально-правові наслідки діяння визначаються законом про кримінальну відповідальність, що діяв на час вчинення цього діяння».

Тому застосування до осіб, які скоїли злочини на початку 2000 року, довічного ув'язнення є порушенням ч. 2 ст. 4 КК України та суперечить положенням ч.1 ст. 7 Європейської Конвенції з прав людини.

Засуджені довічно особи стали оскаржувати такі вироки. З часом Верховним Судом України була розглянута низка кримінальних справ в порядку виключного провадження, за якими засудженим, які вчинили особливо небезпечні злочини в період з 29 грудня 1999 р. до вступу в дію закону № 1483, раніше призначене покарання довічне позбавлення волі було замінене на 15 років позбавлення волі.

Ця практика виправлення суддівських помилок припинилась після рішення Конституційного Суду від 26.01.2011 р. ВОНО визначило що

Конституційний Суд України вважає, що оскільки довічне позбавлення волі є менш суворим видом покарання, ніж смертна кара... то положення Кодексу 1960 року із змінами, внесеними Законом N 1483, є такими, що пом'якшують кримінальну відповідальність та іншим чином поліпшують правове становище осіб, які вчинили особливо тяжкі злочини до набрання чинності цим законом... Положення Кодексу 1960 року із змінами, внесеними Законом N 1483, мають зворотню дію в часі, тобто поширюються на осіб, які вчинили передбачені Кодексом 1960 року особливо тяжкі злочини до набрання чинності зазначеним законом, у тому числі на осіб, засуджених до смертної кари, вироки щодо яких на час набрання чинності Законом N 1483 не було виконано.

Помилка суду полягає в тому, що він об'єднав дві категорії осіб (а точніше – не виокремив одну з них), які скоїли злочини до моменту введення покарання «довічне позбавлення волі», тобто до 3.4.2000 р. – з одного боку, тих осіб, які вчинили злочини до 29.12.1999 року, тобто в період, коли найтяжчим покаранням була смертна кара, та, з іншого боку, тих осіб, які вчинили злочини в період з 29.12.1999 р. до 3.4.2000 р., коли найтяжчим покаранням в Кримінальному кодексі залишалось позбавлення волі на 15 років. Саме особам з цієї категорії покарання «смертна кара» вже не загрожувало, оскільки не могло бути винесено. І саме тому вести мову про заміну смертної кари для них не тільки безглуздо, але й юридично безграмотно. Зміст ч. 2 ст. 4 КК України та ч. 1 ст. 7 ЄКПЛ, які це заперечують, наведені вище..

Конституційний Суд України в рішенні від 26.01.2011 р. заявляє позицію, згідно якої кримінальний закон може бути змінений тільки іншим законом, а ніяк не рішенням Конституційного Суду, який скасував смертну кару. За такою логікою суддів, покарання «смертна кара» й після рішення КСУ від 29.12.1999 р. залишалось у законі. Іншими словами, закон про застосування смертної кари після рішення КСУ від

29.12.1999 г., мовляв, продовжував існувати, а був змінений тільки Законом № 1483, який передбачає «довічне позбавлення волі» та став чинним 3.4.2000 р.

Проте, цей висновок суду суперечить ч. 2 ст. 152 Конституції України, згідно якому

«Закони, інші правові акти або їх окремі положення, втрачають свою дію з дня ухвалення КСУ рішення про їх неконституційність».

І тому закон про застосування смертної кари не діяв з 29.12.1999 р. Фактично відсутність закону або припинення його дії призводять до одних й тих же наслідків – до неможливості його застосування.

Рішення КСУ від 29 січня 2011 р. суперечить й Міжнародному Пакту про громадянські та політичні права, ухваленому Генеральною Асамблеєю ООН 16.12.1966 р., який ратифікований Україною 19.10.1973 р. В ст. 15 цього міжнародного документу записано:

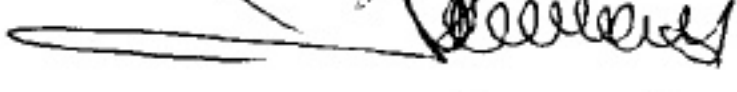

«не може призначатися більш тяжке покарання, ніж те, яке мало застосовуватись на момент скоєння кримінального злочину».

Таким чином, виникла ситуація, коли щодо осіб, які знаходились в однаковій правовій ситуації, в Україні існують два абсолютно різних підходи: одним винесене покарання «довічне позбавлення волі» замінено на 15 років позбавлення волі, другим помилково в такій заміні відмовлено.

Це свідчить про двійний та непослідовний підхід до розгляду цих справ. Тим самими порушується й ст. 6 Європейської Конвенції з прав людини, яка передбачає справедливий та неупереджений розгляд будь-якого кримінального обвинувачення.

У зв'язку з вищевикладеним, а також беручи до уваги, Вашу відданість суворому дотриманню права, прошу Вас, шановна Валерія Володимирівно, розглянути ситуацію, в якій опинились довічно засуджені, які скоїли злочини у період з 29.12.1999 р. до 3.4.2000 р. та відбувають довічне покарання, та вжити можливі в рамках Вашої компетенції заходи для виправлення ситуації та приведення рішення по ній у правове поле.

З повагою,

 Ірина Луценко N 435
 Андрій Кожем'якін N 221
 Валерій Пацкан N 102
 Віктор Чумак N 412
 Микола Паламарчук N 100